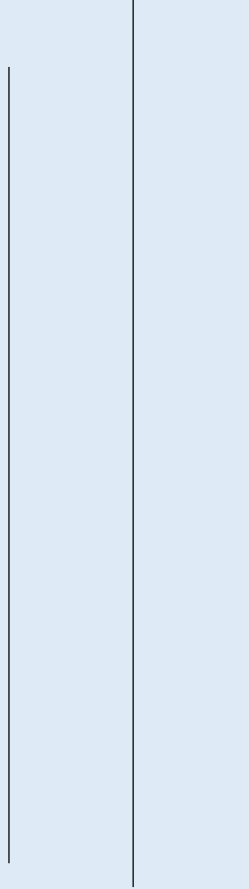

नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्यन मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिमको
त्रैमासिक कार्यसम्पादन प्रतिवेदन/बुलेटिन
(Proactive Disclosure)
२०८२ माघ-चैत्रसम्म

विषय सूची

1. मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र	2
2. कर्मचारी संख्या र विवरण	3
3. प्रदान गरिने सेवा.....	6
4. महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी.....	7
5. मन्त्रालय शाखागत इमेल विवरण	8
6. प्रशासन तथा योजना महाशाखा अन्तर्गत सम्पादन गरेको काम र प्रगतिको विवरण	8
7. पर्यटकीय तथ्यांक: सन् 2023 देखि 2024 सम्म.....	12
8. आ.व. 2081/82 को चौथो त्रैमासिकसम्मको खर्च स्थिति.....	14
9. आर्थिक वर्ष 2081/82 चौथो त्रैमासिकसम्मको वेरुजु फछ्यौट प्रगति विवरण.....	15
10. आ.व 2081/82 को 2082 श्रावण 06 सम्मको उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति	15

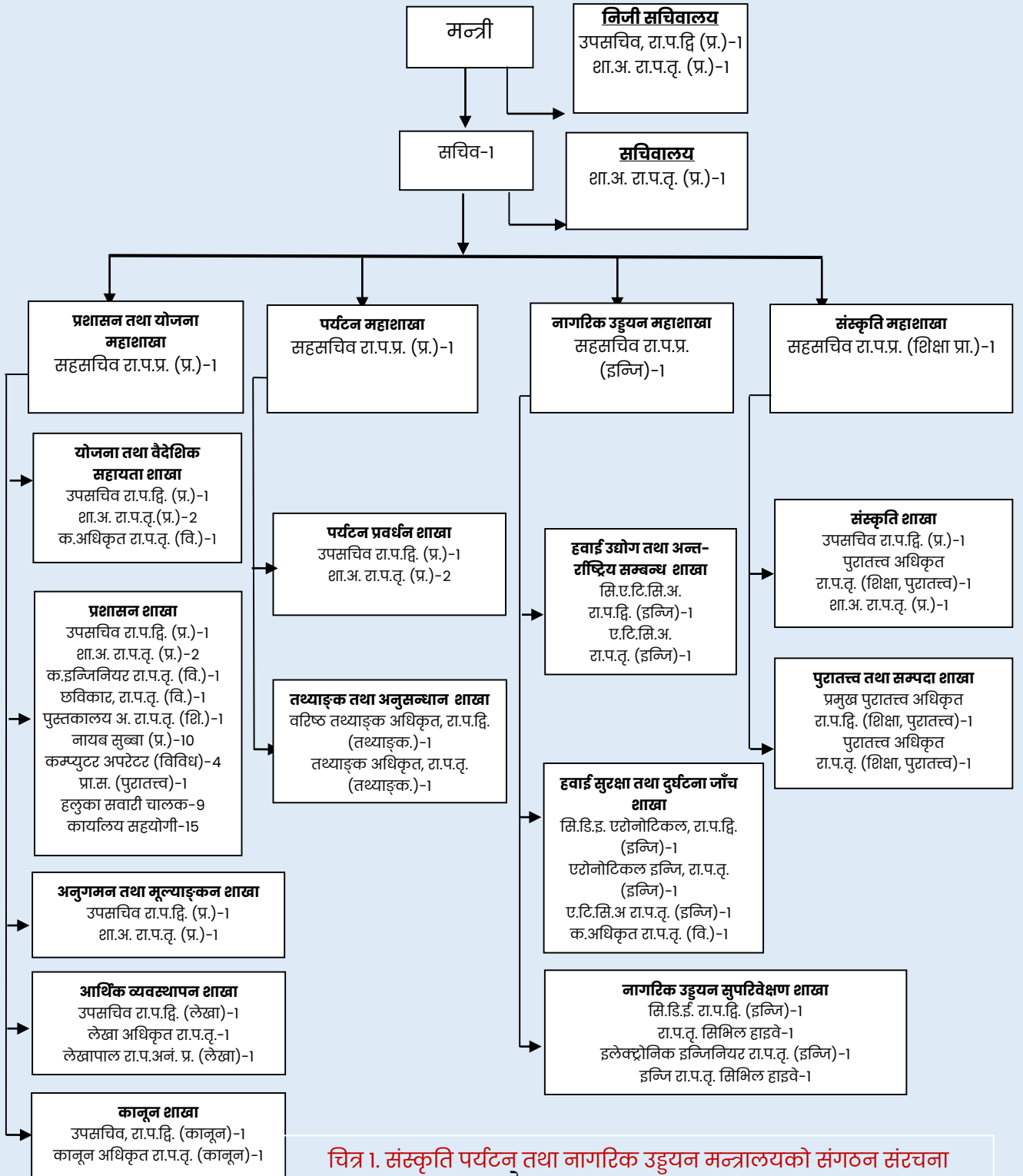
१. मन्त्रालयको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ बमोजिम संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहायबमोजिम रहेको छः-

१. संस्कृति, ललितकला, धर्म, सभ्यता र सम्पदासम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड।
२. पुरातात्विक महत्त्वका स्थान र प्राचीन स्मारकसम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन।
३. राष्ट्रिय संग्रहालय, अभिलेखालय।
४. अन्तर्राष्ट्रिय एवम् राष्ट्रियस्तरका ऐतिहासिक पुरातात्विक धार्मिक एवम् सांस्कृतिक महत्त्वका स्थल एवम् विश्व सम्पदामा सूचीकृत सम्पदासम्बन्धी नीति, कानून मापदण्ड संरक्षण सम्भार अध्ययन अनुसन्धान उत्खनन पुनर्निर्माण र प्रचार प्रसार।
५. प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक, साहसिक पर्यटनसम्बन्धी नीति मापदण्ड र नियमन।
६. केन्द्रीयस्तरका प्रज्ञा प्रतिष्ठानसम्बन्धी नीति तथा कानून।
७. विदेशी राष्ट्रहरूसँग भएका सन्धी सम्झौता लगायत राष्ट्रिय महत्त्वका दस्तावेज संरक्षण।
८. पर्यटनसम्बन्धी नीति कानून र मापदण्ड।
९. क्यासिनोसम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड र नियमन।
१०. पर्वतारोहण ट्राभल ट्रेकिङसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन।
११. पर्यटन शुल्क निर्धारणसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन।
१२. भाषा आयोग, नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नेपाल ललितकला प्रतिष्ठान तथा नेपाल संगीत तथा नाट्यकला प्रतिष्ठान।
१३. पशुपति क्षेत्र विकास कोष, लुम्बिनी विकास कोष र बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्।
१४. विभिन्न जात, धर्म, जाति, सम्प्रदाय, भाषा भाषिकाको साहित्य संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकाससम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड।
१५. निकासी गरिने पुरातात्विक वस्तुहरूको जाँच र अनुमति।
१६. वायुयान निर्माण तथा डिजाइन सञ्चालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा सञ्चालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको इजाजत र नियमन।
१७. हवाईभाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेसन सेवाशुल्क र नियमन।
१८. वायुसेवा कार्यसञ्चालन अनुमति, इजाजत र उडान अनुमति।
१९. नागरिक उड्डयनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन।
२०. नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरूको अनुमतिपत्र स्तर निर्धारण र नियमन।
२१. हवाई सुरक्षासम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर मापदण्ड मार्गदर्शन र कार्यान्वयन।
२२. एयर नेभिगेशन र एयर ट्राफिक सेवा।
२३. हवाईक्षेत्र व्यवस्थापन।
२४. उड्डयन सेवाको लागि मौसमसम्बन्धी सूचना सेवा।
२५. उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग तथा समन्वय।
२६. अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण सञ्चालन र व्यवस्थापन।
२७. वायुयान दुर्घटना जाँचसम्बन्धी।
२८. अल्ट्रालाइट, प्याराग्लाइडिङ, ह्याङ्गग्लाइडिङ जस्ता हवाई खेल, साहसिक उड्डयन मनोरञ्जनात्मक उड्डयन क्रियाकलापसम्बन्धी नीति र मापदण्ड।
२९. प्रतिलिपि अधिकारसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन।
३०. मन्त्रालयसम्बन्धी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्थासँग सन्धी सम्झौता अभिसन्धी सम्पर्क र समन्वय।

31. मन्त्रालयसम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदीको सञ्चालन र नियमन।
32. नेपाल शिक्षा सेवा अन्तर्गत आर्कियोलजी समूहको सञ्चालन।
33. नेपाल इन्जिनियरिङ सेवा अन्तर्गत देहायका समूहको सञ्चालन:-
  - क. सिभिल इन्जिनियरिङ समूह अन्तर्गत एयरपोर्ट उपसमूह।
  - ख. एरोनोटिकल इन्जिनियरिङ समूह।
  - ग. सिभिल एभिएसन अपरेसन एण्ड इन्जिनियरिङ समूह।
34. डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क अन्तर्गत रहेका कार्यक्रम सञ्चालन।

२. कर्मचारी संख्या र विवरण

चित्र १. संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उद्योग मन्त्रालयको संगठन संरचना

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको दरवन्दी तेरिज

क्र.सं	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	कायम दरवन्दी
1	सचिव	विशिष्ट	-	-	-	1
2	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन	-	-	2
3	सहसचिव	रा.प.प्रथम	ईन्जि	सि.ए.अ.इ.	सि.ए.अ	1
4	सहसचिव	रा.प.प्रथम	शिक्षा	पुरातत्त्व	-	1
5	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.	-	6
6	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानुन	-	1
7	वरिष्ठ तथ्यांक अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक	-	1
8	प्रमुख पुरातत्त्व अधिकृत	रा.प.द्वितीय	शिक्षा	पुरातत्त्व	-	1
9	प्रमुख लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	लेखा	-	1
10	सि.ए.टि.सि.अ.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	1
11	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	1
12	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय	ईन्जि	एरोनटिकल	-	1
13	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.	-	10
14	कानुन अधिकृत	रा.प.तृतीय	न्याय	कानुन	-	1
15	तथ्यांक अधिकृत	रा.प.तृतीय	आ.यो. तथा तथ्यांक	तथ्यांक	-	1
16	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	-	1
17	पुरातत्त्व अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पुरातत्त्व	-	2
18	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृतीय	विविध	-	-	3
19	ए.टि.सि.अ.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सि.ए.अ.ई.	सि.ए.अ	2
20	ई. ईन्जि	रा.प.तृतीय	ईन्जि	ईन्जि.एन्ड टेलिकम	-	1
21	एरोनटिकल इन्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	एरोनटिकल	-	1
22	ईन्जि.	रा.प.तृतीय	ईन्जि	सिभिल	हाइवे	1
23	क. ईन्जिनियर.	रा.प.तृतीय	इन्जि	कम्प्युटर	-	1
24	पुस्तकालय अधिकृत	रा.प.तृतीय	शिक्षा	पू.वि.	-	1
25	छविकार	रा.प.तृतीय	शिक्षा	कला	छविकला	1
26	नायब सुब्बा	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.	-	10
27	प्राविधिक सहायक	रा.प.अ.प्रथम	शिक्षा	पुरातत्त्व	पुरातत्त्व	1
28	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अ.प्रथम	विविध	-	-	4
29	लेखापाल	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	लेखा	-	1
30	टा.ना.सु.	रा.प.अ.प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.	-	0
31	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.	-	0
32	ह.स.चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.	-	9
33	का. स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	सा.प्र.	-	15
जम्मा						84

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयमा कार्यरत कर्मचारी विवरण							
पद	नाम, थर	Int.	सम्पर्क नं.	पद	नाम, थर, (आचार्य, अध्यापक, अधिकाारी)	Int.	मोबाईल नम्बर
मा. मन्त्री	खडक राज पौडेल 'गनेस'	114	01-4211992	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा			
उप-स्वकीय सचिव		116		उपसचिव	--	110	
स्वकीय अधिकृत	आरयन जयसवाल	116	9856000651	शाखा अधिकृत	सिद्धराज पण्डित	143	9858490254
		116		कम्प्युटर अपरेटर	बबिता बस्नेत	150	9842646105
माननीय मन्त्रीज्यूको निजी सचिवालय							
				कानून शाखा			
वरिष्ठ अधिकृत (निजी सचिव)	समिक शर्मा	206	9841777687				
शाखा अधिकृत	कृष्ण प्रसाद खनाल	206	9851253554	उपसचिव.(कानून)	नवराज आचार्य	137	9841884944
नायब सुब्बा	मिमराज जैसी (काज)	203	9866305736	कानून.अधिकृत	आयाम शर्मा	137	9851360682
कम्प्युटर अपरेटर	छक्क बहादुर वि.क.(काज)		9858426000	नायब सुब्बा	कमला बर्तोला	137	9841783758
का.स. (करार)	चक्र बहादुर सिंह		9866681744	शासकीय सुधार ईकाई			
का.स. (करार)	कल्पना शाही		9849201020	उपसचिव	लिलाधर अवस्थी		9841586417
ह.स.चा. (करार)	भोला काफ्ले		9843603508	शाखा अधिकृत	हेमकुमार अधिकारी		9851220202
पर्यटन महाशाखा				पर्यटन प्रवर्धन शाखा			
सहसचिव	इन्दु घिमिरे	314	9851190222	उपसचिव	सुरज घिमिरे	311	9851043722
नायब सुब्बा	सरस्वती पौडेल	313	9841730635	शाखा अधिकृत	रिक्त		
कम्प्युटर अपरेटर	विष्णु प्रसाद बराल		9856066905	शाखा अधिकृत	केशव जवाली	311	9849205296
ह.स.चा. (करार)	संजय चौधरी	311	9813777005	का.स. (करार)	आशा घिमिरे	313	9849755573
श्रीमान् सचिवज्यूको सचिवालय				नायब सुब्बा	राजेश कुमार लम्साल	311	9849697962
सचिव	मुकुन्द प्रसाद निरौला	302	01-4211870	तथ्यांक तथा अनुसन्धान शाखा			
शाखा अधिकृत	धिराज मरासिनी	301	9840789223	उपसचिव (तथ्यांक)	पदमराज पाण्डे	317	9848764406
ह.स.चा. (करार)	भक्तबहादुर थापा			तथ्यांक अधिकृत	मदन प्र. पोखरेल	317	9841355988
कार्यालय सहयोगी	लाल बहादुर खड्का		9841554774	नागरिक उड्डयन महाशाखा			
का.स. (करार)	सुनिता श्रेष्ठ	301	9849220726	सहसचिव	मुकेश इंगोल	607	9841644753
प्रशासन तथा योजना महाशाखा				शाखा अधिकृत	भेषराज घिमिरे		9851135363
सहसचिव	जयनारायण आचार्य	160	9851313022	नायब सुब्बा	देविराम पोखरेल	605	9769281621
नायब सुब्बा	प्रतिक्षा गौतम (कामकाज)	401		नायब सुब्बा	कुमार प्र. खतिवडा	605	9843495173
का.स. (करार)	भगवती पाठक		9869060609	ह.स.चा. (करार)	वीर बहादुर कटेल		9842929297
का.स. (करार)	प्रेमा देवी खत्री			हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा			
प्रशासन शाखा				मि.ए.टी.सी.अ. रा.प.द्वि.(ई.)	रिक्त		
उपसचिव	गोकर्णप्रसाद उपाध्याय	407	9851312722	उपसचिव	आरती न्यौपाने	606	9865074570
शाखा अधिकृत	हिमराज अर्याल	411	9851186271	मि.ए.टी.सी.अ. रा.प.तृ.(इ.)	सुवर्णराज भट्टराई	606	9841356248
शाखा अधिकृत	शालिकराम भट्टराई	408	9852052096	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा			
कम्प्युटर ई. (सूचना प्रविधि)	भुवन के.सी.	310	9860921365	मि.डि.ई.एरो रा.प.द्वि. (ई.)	तनुजा पोखरेल	218	9843581466
पुस्तकालय अधिकृत	राजेन्द्र राज ढकाल		9841362697	एरो रा.प.तृ.(ई.)	रिक्त		
नायब सुब्बा	राजेश लम्साल	134	9849697962	ए.टी.सी.अ. रा.प.तृ. (ई.)	रिक्त		
नायब सुब्बा	नानु थापा	134	9843002469	कम्प्युटर अधिकृत	नगेन्द्र ब. रोका क्षेत्री		9841824317
कम्प्युटर अपरेटर	राम जिवन महतो	134	9860316652	नागरिक उड्डयन सुपरिवेक्षण शाखा			
कम्प्युटर अपरेटर (सूचना प्रविधि)	धनराज पाण्डे	310	9863028254	उपसचिव (प्राविधिक)	रिक्त	606	
खरिदार (मूल - दता)	शुमिला मल्ल (काज)	123	9868582991	इ. ईन्जिनियर (रा.प.तृ.)	रिक्त		
ह.स.चा. (करार)	देवेन्द्र थापा			ईन्जिन (रा.प.तृ) सिभिल, हाइवे	रिक्त		
ह.स.चा. (करार)	अर्जुन थापा			शाखा अधिकृत	कृष्ण प्रसाद पन्थी	606	
का.स. (करार)	शिवराम साफी	123		संस्कृति महाशाखा			
का.स. (करार)	संगम भट्टराई	401	9841247250	सहसचिव	सुरेश सुरेश श्रेष्ठ	615	14211909
का.स. (करार)	सन्धु बहादुर तामाङ	123	9828715000	प्राविधिक सहायक	सुनिता तिमिल्सेना	613	9841136557
कुचिकार	महेन्द्र राई	301		संस्कृति शाखा			
योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा				उपसचिव	निर्मला न्यौपाने	617	9841554923
उपसचिव	दशरथ राम ओड	209	9851015849	पुरातत्त्व अधिकृत	भिष्म बास्कोटा	617	9841700521

शाखा अधिकृत	सतिश कुमार भट्टराई		9841507141	शाखा अधिकृत	सुभद्रा शर्मा	623	9841151400
शाखा अधिकृत	विकाश शर्मा रिजाल		9858081777	नायब सुब्बा	शर्मिला तिवारी		9848034287
कम्प्युटर अधिकृत	हरिकाजी राई	414	9841286135	पुरातत्त्व तथा सम्पदा शाखा			
नायब सुब्बा	महेन्द्र पौडेल	605	9851227959	प्र. पुरातत्त्व अधिकृत	सुभद्रा भट्टराई घिमिरे	620	9841362780
आर्थिक व्यवस्थापन शाखा				पुरातत्त्व अधिकृत	शिवराम सापकोटा	611	9841099541
उपसचिव (लेखा)	रमेश पौडेल	319	9851101589	छविकार	रामकृष्ण महर्जन	625	9841338438
लेखा अधिकृत	माधवी पौडेल	321	9841312615	नायब सुब्बा	शुमिला कोइराला टेग्मी		9841152937
लेखापाल	अन्नना बन्जारा	321	9841961239	जिन्सी			
का.स. (करार)	ज्ञानु लामा		9841262228	नायब सुब्बा	अर्जुन श्रेष्ठ	121	9841505918
ह.स.चा. (करार)	विष्णु तामाङ		984906522	का.स. (करार)	देव बहादुर खत्री	121	9843495173

* का.स. = कार्यालय सहयोगी * ह.स.चा. = हलुका सवारी चालक

३. प्रदान गरिने सेवा

- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयनसम्बन्धी संघीय नीति, योजनाको तर्जुमा, मापदण्ड र नियमन।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयनसम्बन्धी विकास योजना तथा कार्यक्रमहरूको विश्लेषण, छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन।
- पर्यटन विकाससम्बन्धी पूर्वाधारहरूको विकास गर्न आवश्यक योजनाहरू कार्यान्वयन।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, चौमासिक विभाजन सहितको कार्यक्रम स्वीकृति।
- वैदेशिक सहायता र आन्तरिक स्रोतबाट सञ्चालित आयोजनाहरूको निरीक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन।
- पर्यटन व्यवसायसम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण।
- पर्यटनसम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान, पर्यटकीय स्थलहरूको खोजी, सूचना संकलन, डकुमेन्टेसन र प्रकाशन।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, एवम् स्थानीय निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि अन्तराष्ट्रिय जगतसँग सम्पर्क र समन्वय।
- पर्यटन क्षेत्रको लागि आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्ने सम्बन्धमा सरकारी, गैरसरकारी, एवम् स्थानीय तहहरूसँग समन्वय।
- पर्यटन विषयक सम्झौताहरूसम्बन्धी कार्य।
- पर्यटन सम्बद्ध तथ्याङ्कहरूको संकलन, विश्लेषण र प्रवर्द्धन।
- नागरिक उड्डयन व्यवसाय तथा पेशाविद्हरूको स्तर निर्धारण र नियमन।
- वायुयान निर्माण तथा डिजाइन, सञ्चालन र मर्मत सम्भार, विमानस्थल निर्माण तथा सञ्चालन, एयर नेभिगेसन सेवा तथा उड्डयन तालिम संस्था आदिको मापदण्ड र नियमन।
- हवाई भाडा, विमानस्थल शुल्क, एयर नेभिगेशन सेवा शुल्क र नियमन।
- वायुसेवा कार्यसञ्चालनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन।
- हवाई सुरक्षासम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय संगठनबाट प्रतिपादित स्तर, मापदण्ड, मार्गदर्शन कार्यान्वयन र नियमन।
- एयरनेभिगेसन र एयर ट्राफिक सेवा नियमन।
- उड्डयन खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग समन्वय तथा वायुयान दुर्घटना जाँच।
- अन्तराष्ट्रिय, क्षेत्रीय र आन्तरिक विमानस्थल निर्माण, सञ्चालन र व्यवस्थापनको नीति, मापदण्ड र नियमन।
- विभिन्न मुलुकहरूसँग हवाईसेवा सम्झौता वार्ता र हवाई सम्झौता।
- नागरिक उड्डयनसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय संघ, संस्था, संगठनसँग सम्पर्क, सहभागिता र ती संगठनबाट पारित महासन्धी/प्रोटोकलहरूको अनुमोदन।
- वायुसेवाहरूलाई सेवा सञ्चालन अनुमतिसम्बन्धी कार्य।

- निषेधित क्षेत्रमा हवाई उडान र अवतरणको सिफारिशसम्बन्धी कार्य।
- मौजुदा हवाई रुट र नयाँ स्थापना हुने रुटहरूमा एयर नेभिगेशन सुविधाहरूको पहिचान, समन्वय र निर्णय।
- भाषा, कला, साहित्य र संस्कृति सम्बद्ध आयोग, कोष, विकास समिति, प्रतिष्ठान, परिषद्हरू सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमनसम्बन्धी कार्य।
- विभिन्न धर्म, जातजाती, सम्प्रदाय, भाषाभाषिकाको साहित्य, संगीत, लिपी, कला, संस्कृति र चलचित्रको संरक्षण तथा विकाससम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्डसम्बन्धी कार्य।
- प्रतिलिपि अधिकारसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमनसम्बन्धी कार्य।
- संग्रहालय र अभिलेखालय सुदृढीकरणसम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन।
- अमूर्त सांस्कृतिक सम्पदाको खोज, अध्ययन, संरक्षण, प्रवर्धन, सूचीकरण।
- संस्कृतिसँग सम्बद्ध विभिन्न समूह, गुठी संघ संस्थाहरूलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय।
- संस्कृति तथा पुरातत्वसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सन्धि सम्झौता सम्बन्धमा सम्पर्क र समन्वय।
- मन्त्रालय, विभाग वा अर्न्तगतका कार्यालयहरूको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन।
- मन्त्रालय, अर्न्तगतका निकायहरूको पदपूर्तिका लागि नियुक्ति तथा पदस्थापना, सरुवा, बढुवा, राजिनामा तथा बिभागीय कारबाही सम्बन्धी कार्य।
- नेपाल इन्जिनियरिङ्ग सेवा अर्न्तर्गत पर्ने एरोनटिकल इन्जिनियरिङ्ग समूह र सिभिल एभिएशन अपरेशन इन्जिनियरिङ्ग समूहको कर्मचारी प्रशासनसम्बन्धी कार्य।
- आवश्यकतानुसार ऐन, नियम, गठन (आदेश), सम्झौता तयार गर्नेसम्बन्धी कार्य।

४. सेवा प्रदान गर्ने महाशाखा, शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

क्र.सं.	महाशाखा / शाखा	जिम्मेवार अधिकारी
(क)	प्रशासन तथा योजना महाशाखा	सहसचिव जयनारायण आचार्य
1	प्रशासन शाखा	उपसचिव गोकर्ण प्रसाद उपाध्याय
2	योजना तथा वैदेशिक सहायता शाखा	उपसचिव दशरथराम ओड
3	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा	रिक्त
4	आर्थिक व्यवस्थापन शाखा	उपसचिव (लेखा) रमेश पौडेल
5	कानून शाखा	उपसचिव (कानून) नवराज आचार्य
6	जिन्सी शाखा	नायब सुब्बा अर्जुन श्रेष्ठ
(ख)	पर्यटन महाशाखा	सहसचिव इन्दु घिमिरे
7	पर्यटन प्रवर्धन शाखा	उपसचिव सुरज घिमिरे
8	तथ्याङ्क तथा अनुसन्धान शाखा	उपसचिव पदमराज पाण्डे
(ग)	नागरिक उड्डयन महाशाखा	सहसचिव मुकेश श्रेष्ठ
9	हवाई उद्योग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	उपसचिव आरती न्यौपाने
10	हवाई सुरक्षा तथा दुर्घटना जाँच शाखा	एरोनटिकल इन्जिनियर तनुजा पोखरेल
11	नागरिक उड्डयन सुपरीवेक्षण शाखा	रिक्त
(घ)	संस्कृति महाशाखा	सहसचिव सुरेश सुरस श्रेष्ठ
12	संस्कृति शाखा	उपसचिव निर्मला न्यौपाने
13	पुरातत्व तथा संस्कृति शाखा	उपसचिव सुभद्रा भट्टराई घिमिरे

५. मन्त्रालय शाखागत इमेल विवरण

क्र.सं.	शाखा	इमेल ठेगाना
१.	मा. मन्त्रीज्यूको सचिवालय	minister@tourism.gov.np
२.	सचिवज्यूको सचिवालय	secretary@tourism.gov.np
३.	प्रशासन शाखा	admin@tourism.gov.np/it@tourism.gov.np info@tourism.gov.np/information@tourism.gov.np
४.	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा	monitoring@tourism.gov.np
५.	नागरिक उड्डयन शाखा	aviation@tourism.gov.np
६.	पर्यटन प्रवर्धन शाखा	promotion@tourism.gov.np
७.	योजना शाखा वैदेशिक सहायता शाखा	planning@tourism.gov.np
८.	आर्थिक प्रशासन शाखा	account@tourism.gov.np
९.	कानून शाखा	law@tourism.gov.np
१०.	संस्कृति शाखा	culture@tourism.gov.np

११. सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि

मन्त्रालयका अधिकांश कार्यहरू दस्तुर नलाग्ने र अवधि तोक्न नसकिने प्रकृतिका (नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्माण, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन गर्ने) भएको।

१२. निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

(क) निर्णय प्रक्रिया

- मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा: सरकारी निर्णय प्रक्रिया सरलीकरण निर्देशिका, २०६५ बमोजिम।
- सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गरिने सूचना सम्बन्धमा : उक्त ऐनको दफा ७ बमोजिम।

(ख) निर्णय गर्ने अधिकारी

- मन्त्रालयले सम्पादन गर्ने नीतिगत एवम् अन्य कार्यहरू सम्बन्धमा: मन्त्रिपरिषद्मा प्रस्ताव पठाएर / माननीय मन्त्री/सचिवस्तरबाट।
- माननीय मन्त्रीबाट प्रत्यायोजित अधिकारबमोजिम।
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ बमोजिम प्राप्त अधिकार बमोजिम।
- सचिवले प्रत्यायोजन गरेको अधिकार बमोजिम तोकिएको कर्मचारीले।
- सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम माग गर्ने सूचना सम्बन्धमा सचिवले।

१३. निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी

(क) मन्त्रालयले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धमा: प्रचलित ऐन कानूनमा तोकिएको व्यवस्था बमोजिम।

(ख) सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम परेको उजुरी सम्बन्धमा: राष्ट्रिय सूचना आयोग।

१४. सम्पादन गरेको काम र प्रगतिको विवरण

प्रशासन तथा योजना महाशाखा अन्तर्गत

- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ को परिधिभित्र रही खरिद गर्ने गरिएको।
- संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको व्यवस्थापन परिक्षण स्व-मूल्याङ्कन र मातहतका निकायहरूले गरेको व्यवस्थापन परिक्षण स्व-मूल्याङ्कनको परिक्षण गरी प्रतिवेदन समेत पेश गरिएको।
- शासकीय सुधार इकाई गठन भई कार्यान्वयन गरिएको।

- नेपाल वायुसेवा निगमको कर्मचारी सेवा सुविधा विनियमावली, 2082 को मस्यौदा उपर अर्थ मन्त्रालयसँग रायपरामर्श माग गरिएको।
- मन्त्रालयको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली दिग्दर्शन, 2082 जारी भएको।
- अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त निर्देशनानुसार मातहतका निकायमा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा प्रणाली लागु गर्ने सम्बन्धी परिपत्र गरिएको।
- जिन्सी निरीक्षण समिति गठन भई आवश्यक काम भईरहेको।
- नियमित रूपमा हुने नीति कार्यक्रम तथा बजेटसम्बन्धी कार्य।

पर्यटन महाशाखामा भएका कार्य र प्रगति विवरण

- नयाँ क्यासिनो नियमावली, 2082 तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- पर्यटन विधेयक, 2081 राष्ट्रिय सभामा दर्ता भएको।
- नेपाल पर्यटन बोर्ड (पहिलो संशोधन) विधेयक, 2082 को मस्यौदा तर्जुमा गरी नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्मा पेश भएको।
- राष्ट्रिय आरोग्य पर्यटन रणनीति सन् 2026-2035 र कार्ययोजना सन् 2026-2030 तर्जुमा भई मन्त्रिपरिषद्मा स्वीकृतिका लागि पठाइएको।
- अप्रिल 15 लाई अन्तर्राष्ट्रिय आरोग्य दिवस मनाउन उच्च स्तरीय आरोग्य समिति गठन गरी बैठक सम्पन्न।
- सन् 2027 लाई Wellness Year को रूपमा मनाउने तयारीका लागि यस मन्त्रालयका श्रिमान् सचिवज्यूको संयोजकत्वमा समिति गठन भई कार्य भइरहेको।
- हिमाल सफा राख्ने सम्बन्धी कार्ययोजना, 2082-2086 स्वीकृत भई कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहमा पठाइएको।

नागरिक उड्डयन महाशाखा अन्तर्गत सम्पादन गरेको काम र प्रगतिको विवरण:

- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको सिफारिस समेतका आधारमा वायुसेवा कम्पनीहरूका विदेशी कामदारका लागि कार्य सहमति, श्रम ईजाजत र गैर पर्यटक भिषा सिफारिस गरिएको।
- सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयबाट अनुरोध भएबमोजिम ड्रोन उडान सहमति प्रदान गरिएको।
- ने.ना.उ. प्राधिकरणको सिफारिसका आधारमा निषेधित क्षेत्रमा उडान सहमति प्रदान गरिएको।
- नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण विधेयक, 2081 संसद्मा दर्ता गरी छलफलमा समन्वय गरिएको।
- नेपाल हवाई सेवा प्राधिकरण विधेयक, 2081 संसद्मा दर्ता गरी छलफलमा समन्वय गरिएको।
- नयाँ हवाई नीतिको मस्यौदा तर्जुमाको कार्य भईरहेको।
- आन्तरिक वायुसेवाको बीमा तथा दायित्व सम्बन्धी विधेयक र नियमावलीको मस्यौदा तयारीको कार्य सम्पन्न भएको।
- Capetown Convention, 2001 मा सम्मिलन गर्ने विषयमा प्रारम्भिक चरणको कार्यका लागि समिति गठन भई अध्ययन कार्य भईरहेको।
- Buddha Air को 9N-AMF वायुयान दुर्घटना जाँचको कार्य भईरहेको।
- वायुसेवा कम्पनीको मागबमोजिम प्रचलित कानून बमोजिम इजाजत नविकरण तथा Fleet थप सम्बन्धी कार्य गरिएको।

संस्कृति महाशाखा अन्तर्गत सम्पादन गरेको काम र प्रगतिको विवरण:

- मिथिला क्षेत्रमा प्रचलित मिथिला लोककलाको अध्ययन तथा अभिलेखीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा युनेस्को सम्पदा सूचीमा सूचीकरण गर्नका लागि Nomination Dossier तयारी कार्य सुरु गर्ने सिलसिलामा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लास्थित पनौतीको ज्या: पुन्ही जात्राको मनोनयन दस्तावेज तयार गर्ने कार्य सुरु भएको।
- ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एवं पुरातात्विक स्थलहरूमा भौतिक र अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाहरूको अध्ययन अवलोकनका लागि यात्रा सेमिनार गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- प्रचीन स्मारक संरक्षणसम्बन्धी विधेयक तर्जुमा गर्ने प्रयोजनार्थ नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट सिद्धान्त स्वीकृति प्राप्त भएको।

- नेपाल र भारतबीच प्रस्तावित Cultural Exchange Programme सम्बन्धी अभौतिका सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालय एवम् कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयको राय/सहमति लिने निर्णय भएबमोजिम अर्थ मन्त्रालयबाट राय प्राप्त भई कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको।
- अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा (सूचीकरण तथा व्यवस्थापन) सम्बन्धी आन्तरिक दिग्दर्शन, 2082 को दफा 7 (1) मा व्यवस्था भएबमोजिम मूल्यांकन समिति गठन भएको।
- नेपालका नेवार समुदायको यमरी (पुन्ही) अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदालाई अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाको प्रतिनिधिमूलक सूचीमा सूचीकरण गर्न नेपालका लागि युनेस्कोको आवासीय प्रतिनिधि तथा फ्रान्सका लागि नेपालको राजदूतावासमार्फत् पेश गर्ने व्यवस्थाका लागि नेपाल सरकार (मा. मन्त्रीस्तर) मिति 2082/12/11 को निर्णयानुसार परराष्ट्र मन्त्रालयलाई युनेस्कोको अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाको प्रतिनिधिमूलक सूचीमा सूचीकृत गर्ने व्यवस्था मिलाई दिने व्यवस्थाका लागि पत्राचार गरिएको।
- योगी नरहरिनाथलाई राष्ट्रिय विभूति घोषणा गर्ने सम्बन्धमा प्राप्त निवेदन, कागजातसहित मिति 2082 माघ 7 गते गृह मन्त्रालयमा पत्राचार गरिएको।
- चीन सरकारको सहयोगमा नुवाकोटको साततले दरबारको पुनर्निर्माण भइरहेको सन्दर्भमा China Academy of Cultural Heritage (CACH) मार्फत् आवश्यक काम गर्न आउन लागेका प्राविधिक जनशक्तिको लागि पुरातत्व विभागबाट निमन्त्रण पठाउने र सोको जानकारी परराष्ट्र मन्त्रालयमार्फत् सम्बन्धित निकायमा पठाउने मिति 2082 माघ 11 को निर्णयानुसार आवश्यक कार्यार्थ पुरातत्व विभागलाई पत्राचार गरिएको।
- गोरखा दरबारमा परम्परादेखि वडादर्शनको महानवमीका दिन भगवती पूजाको अवसरमा रेवन्त पूजामा पवन नामक रातो घोडाको मृत्यु भएकोले यस मन्त्रालयबाट रक्षा मन्त्रालयलाई मिति 2082 फागुन 5 गते अर्को घोडाको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्न पत्राचार गरिएको।
- एसियाली विकास बैंकले नेपालका लागि तयार गर्न लागेको Development of Heritage Impact Assessment (HIA) Guideline for Nepal का सम्बन्धमा मिति 2082 फागुन 5 मा मन्त्रालयको रायसहित अर्थ मन्त्रालयलाई पत्राचार गरिएको।
- अन्तर्राष्ट्रिय आदिवासी भाषा दशक (सन् 2022-2032) राष्ट्रिय कार्ययोजना, 2082 को प्रस्ताव मिति 2082 चैत्र 23 गते मन्त्रिपरिषद् समक्ष पेश गरिएको।
- लिलामीमा राख्न लागिएको कीर्तिपुर बाघभैरव परिसरको प्रस्तरको गणेश मूर्तिका विषयमा परस्पर कानूनी सहायताका लागि प्रमाणसहित कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय समक्ष अनुरोध गर्न प्राप्त प्रमाण उपलब्ध गराउन मिति 2082 चैत्र 30 मा पुरातत्व विभागलाई पत्राचार गरिएको।

१५. सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, गठन आदेश, विनियम वा निर्देशिका सूची

नीतिहरू

1. पर्यटन नीति, 2082,
2. राष्ट्रिय हवाई नीति, 2063
3. राष्ट्रिय संस्कृति नीति, 2067

ऐनहरू

1. प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, 2013
2. गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) ऐन, 2015
3. नेपाल वायुसेवा निगम ऐन, 2019
4. पर्यटन ऐन, 2035
5. लुम्बिनी विकास कोष ऐन, 2042
6. पशुपति क्षेत्र विकास कोष ऐन, 2044
7. अभिलेख संरक्षण ऐन, 2046
8. नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, 2064
9. नेपाल सङ्गीत नाट्य प्रतिष्ठान ऐन, 2064
10. नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, 2064

11. नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, 2053
12. नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, 2053
13. बृहत्तर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद ऐन, 2055
14. प्रतिलिपि अधिकार ऐन, 2059

नियमहरू

1. होटल, लज, रेष्टुराँ, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, 2038
2. ट्राभल र ट्रेकिङ्ग एजेन्सी नियमावली, 2062
3. जलयात्रा नियमावली, 2063
4. अभिलेख संरक्षण नियमावली, 2063
5. गैर सैनिक हवाई उडान (सिभिल एभिएशन) नियमावली, 2052
6. प्राचीन स्मारक संरक्षण नियमावली, 2046
7. पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, 2081
8. प्रतिलिपि अधिकार नियमावली, 2061
9. नेपाल पर्यटन बोर्ड नियमावली, 2055
10. नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली, 2058
11. विमानस्थल दस्तुर नियमावली, 2038 खारेज गर्ने नियमावली 2067
12. क्यासिनो नियमावली, 2082,
13. गैर सैनिक हवाई उडान (दुर्घटना जाँच) नियमावली, 2071
14. नागरिक उड्डयन सुरक्षा नियमावली, 2073

गठन आदेशहरू

1. नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, 2029
2. तारागाउँ विकास समिति (गठन) आदेश, 2034
3. देवघाट क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, 2050
4. बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति (गठन) आदेश, 2053
5. बौद्ध दर्शन प्रवर्धन तथा गुम्बा विकास समिति (गठन) (पहिलो संशोधन) आदेश, 2075
6. पाटन संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, 2053
7. पर्वतीय प्रशिक्षण विकास समिति (गठन) आदेश, 2059
8. हनुमानढोका दरबार संग्रहालय विकास समिति (गठन) आदेश, 2067
9. नेपाल पञ्चाङ्ग निर्णायक विकास समिति (गठन) आदेश, 2077
10. नारायणहिटी दरबार संग्रहालय तथा गणतन्त्र स्मारक व्यवस्थापन तथा सञ्चालन विकास समिति (गठन) आदेश, 2076

निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू

1. प्राचीन स्मारक संरक्षणसम्बन्धी कार्यविधि, 2064
2. नागरिक उड्डयनसँग सम्बन्धित संस्थालाई ईजाजत दिनेसम्बन्धी कार्यविधि, 2066 (मन्त्रिस्तरीय मिति 2072/12/16 को निर्णयानुसार थप र संशोधित)
3. होमस्टे सञ्चालन कार्यविधि, 2067
4. पर्यटक यातायात सेवा व्यवसाय दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि, 2068
5. महाकवि देवकोटा पुरस्कारसम्बन्धी कार्यविधि
6. एकतारे होटल देखि पाँच तारे डिलक्स स्तरसम्मका होटल र पर्यटक आवास (रिसोर्ट) सम्बन्धी मापदण्ड
7. पुष्पलाल राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि (संशोधन सहित) 2069
8. पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, 2070
9. पर्वतारोहण रोयल्टी बाँडफाँट तथा परिचालन निर्देशिका, 2070
10. कम उचाई हिमालचुलीको आरोहण अनुमति प्रदान गर्नेसम्बन्धी निर्देशिका, 2072
11. राष्ट्रिय प्रतिभा पुरस्कार कार्यविधि तेस्रो संशोधन सहित 2072

12. दुर्गम क्षेत्रका हवाई उडानमा भाडा सहूलियत प्रदान गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, 2073
13. कार्य सम्पादन व्यवस्थापन निर्देशिका, 2073
14. आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, 2073
15. भेटीघाटी व्यवस्थापन निर्देशिका, 2073
16. पर्यटनसँग सम्बद्ध व्यक्ति तथा संस्थालाई सम्मान गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, 2073
17. भगत सर्वजित मानव मर्यादा राष्ट्रिय पुरस्कार मापदण्ड तथा कार्यविधि, 2073
18. सार्वजनिक निकायका पदाधिकारी तथा सदस्यको नियुक्ति र मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड, 2073
19. पर्यटकहरूको आवागमनलाई ब्यबस्थित गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, 2077
20. पर्यटन प्रवर्धन सम्बन्धी कार्यविधि, 2080
21. नेपाल पर्वतारोहण संघलाई प्रदान गरिने बजेट खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, 2080
22. पर्वतारोहण दलसँग जाने सम्पर्क अधिकृत खटाउने मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, 2081

पर्यटकीय तथ्यांक: सन् 2024 देखि 2025 सम्म

FACT SHEET - 1

Indicators	2024	2025	% Change
Tourist Arrival by:			
Air	1023937	1015735	-0.8
Land	123611	146630	18.6
Total	1147548	1162365	1.3
Average Length of Stay	13.3	16.34	22.9
Sex:			
Male	633219	635505	0.4
Female	513892	526441	2.4
others	437	419	-4.1
By Age groups:			
0-15 years	64817	63415	-2.2
16-30 years	213511	218515	2.3
31-45 years	352308	356049	1.1
46-60 years	309434	308327	-0.4
60+ years	202907	211194	4.1
Not Specified	4571	4865	6.4
Top Five Country of Nationality:			
Rank 1	INDIA	INDIA	
Rank 2	USA	USA	
Rank 3	CHINA	CHINA	
Rank 4	UK	UK	
Rank 5	AUSTRALIA	BANGLADESH	
Purpose of Visit:			
Holiday/Pleasure	693119	699744	1.0
Pilgrimage	166394	167380	0.6
Trekking & Mountaineering	175575	165056	-6.0
Others	112460	130185	15.8

FACT SHEET - 2

Indicators	2024	2025	% Change
Tourist Arrival by Major Five Airlines			
Rank 1	Qatar Airways	Nepal Airlines	
Rank 2	Nepal Airlines	Air India	
Rank 3	Himalaya Airlines	Himalaya Airlines	
Rank 4	Indigo Air	Qatar Airways	
Rank 5	Fly Dubai	Indigo Air	
Mountaineering Expedition			
Total Team	2375	2590	9.05
Total Person	9191	9820	6.84
Royalty to Government (RS.' 000)	925808	1262635	36.38
Revenue from Tourism			
Total Earning(US\$ ' 000)	623400	628400	0.80
Average expenses per Visitor per day (US\$)	40.8	33.09	-18.91
Tourism Related Enterprises			
Hotel (Star)	214	222	3.74
Hotel (Non star)	1364	1383	1.39
Beds (Total)	62642	64134	2.38
Travel Agencies	4963	5099	2.74
Trekking Agencies	3252	3332	2.46
Tourist Guide	5269	5466	3.74
Trekking Guide	27128	27962	3.07

FACT SHEET - 3

Indicators	2024	2025	% Change
Places Visited			
National Parks and Wildlife Reserve	464653	514160	10.65
Pashupati Area (excluding Indian)	136139	122431	-10.07
Lumbini(excluding Indian Tourists)	111403	153692	37.96
Manaslu Trekking	12810	14720	14.91
Mustang Trekking	5614	4178	-25.58
HumlaTrekking	1045	770	-26.32
Lower Dolpa Trekking	1348	1092	-18.99
Kanchanjunga Trekking	1902	1680	-11.67
Upper Dolpa Trekking	657	281	-57.23
International Airlines Movement			
Arrival	16627	17300	4.05
Departure	16620	17300	4.09
Total	33247	34600	4.07

१६. आ.व. २०८२/८३ को तेस्रो त्रैमासिकसम्मको खर्च स्थिति

बजेट उपशीर्षक अनुसार बजेट र खर्चको सारांश														
आर्थिक वर्ष २०८२/८३						(महिना देखि : श्रावण महिना सम्म : चैत्र)				(रु. हजारमा)				
क्र.स.	बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट (रु.)				खर्च (रु.)				खर्च प्रतिशत			
			चालु	पूँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पूँजीगत	वित्तीय	जम्मा	चालु	पूँजीगत	वित्तीय	जम्मा
1	32500011	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	201723	16500	0	218223	60385	4461	0	64847	29.93	27.04	0	29.72
2	32500101	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन आयोजना	8000	1100	0	9100	1614	0	0	1614	20.17	0	0	17.74
3	32500103	संस्कृति प्रवर्द्धन कार्यक्रम	35100	0	0	35100	10087	0	0	10087	28.74	0	0	28.74
4	32500105	सांस्कृतिक संस्थान	22000	0	0	22000	20500	0	0	20500	93.18	0	0	93.18
5	32501011	पर्यटन विभाग	195075	1000	0	196075	130970	299	0	131268	67.14	29.88	0	66.95
6	32501106	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	181100	3997300	0	4178400	25243	173052	0	198295	13.94	4.33	0	4.75
7	32502011	पुरातत्व विभाग	81960	534200	0	616160	47510	53877	0	101387	57.97	10.09	0	16.45
8	32502012	राष्ट्रिय संग्रहालय (छाउनी)	36081.774	11800	0	47881.774	20831	0	0	20831	57.73	0	0	43.5
9	32502013	केन्द्रीय सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण प्रयोगशाला	800	4000	0	4800	183	2575	0	2759	22.92	64.39	0	57.48
10	32502014	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	98028.266	2000	0	100028.266	71349	1728	0	73076	72.78	86.38	0	73.06
11	32502015	राष्ट्रिय कला संग्रहालय (भक्तपुर)	17547.5	2800	0	20347.5	11873	2243	0	14116	67.66	80.12	0	69.38
12	32502016	क्षेत्रीय संग्रहालयहरू	10600	4100	0	14700	5103	996	0	6099	48.14	24.29	0	41.49
13	32502017	संग्रहालयहरू (जातीय संग्रहालय समेत)	33047.667	11200	0	44247.667	19745	4320	0	24065	59.75	38.57	0	54.39
14	32502018	ऐतिहासिक दरबारहरू	96041.199	5500	0	101541.199	60869	2596	0	63465	63.38	47.2	0	62.5
15	32502019	स्मारक संरक्षण तथा दरबार हेरचाह कार्यालय (भक्तपुर)	16717.5	6000	0	22717.5	11463	3668	0	15131	68.57	61.13	0	66.6
16	32502101	पुरातात्विक स्थल संरक्षण आयोजना	2700	216400	0	219100	199	11519	0	11719	7.38	5.32	0	5.35
17	32502102	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	1100	1300	0	2400	209	0	0	209	18.95	0	0	8.69
18	32503011	राष्ट्रिय अभिलेखालय	30478	29400	0	59878	16910	10269	0	27179	55.48	34.93	0	45.39
19	32504011	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	15480	700	0	16180	7855	45	0	7900	50.74	6.38	0	48.82
20	32521011	भाषा आयोग	60579.648	900	0	61479.648	37332	796	0	38128	61.62	88.45	0	62.02
21	32541011	बृहतर जनकपुर क्षेत्र विकास परिषद्	22300	0	0	22300	0	0	0	0	0	0	0	0
22	32551011	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	789100	0	0	789100	116597	0	0	116597	14.78	0	0	14.78
23	32551012	लुम्बिनी विकास कोष	490900	0	0	490900	460900	0	0	460900	93.89	0	0	93.89
24	32561011	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	15000	0	0	15000	13939	0	0	13939	92.92	0	0	92.92
25	32561012	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	146800	0	0	146800	112002	0	0	112002	76.3	0	0	76.3
26	32561013	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	53900	0	0	53900	33340	0	0	33340	61.86	0	0	61.86
27	32561014	नेपाल संगीत तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	62100	0	0	62100	47741	0	0	47741	76.88	0	0	76.88
28	32581011	बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति	105000	0	0	105000	28338	0	0	28338	26.99	0	0	26.99
कुल जम्मा			2829259.554	4846200	0	7675459.554	1373087	272444	0	1645532	48.53	5.62	0	21.44

१७. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को तेस्रो त्रैमासिकसम्मको बेरुजु फछ्यौट प्रगति विवरण

क्र.सं.	कार्यालयहरू	बेरुजु रकम	फछ्यौट	प्रतिशत
१.	सरकारी कार्यालयतर्फ	१ अर्ब ९८ करोड ४१ लाख ८ हजार	३ करोड ३ लाख २९ हजार	२.०
२.	समिति, कोष र प्रतिष्ठान समेत	२ अर्ब ६० करोड ८१ लाख २ हजार	१० करोड ७२ लाख ६१ हजार	४.०
जम्मा		४ अर्ब ५९ करोड २२ लाख १० हजार	१३ करोड ८१ लाख ९० हजार	३.०१

१८. आ.व २०८२/८३ को २०८२ चैत्र मसान्तसम्मको उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति

क्र.स	निकाय	गत महिना सम्मको	चैत्र महिनाको अवस्था		हाल सम्मको जम्मा			
		उजुरी	उजुरी	फछ्यौट	उजुरी	फछ्यौट	बाँकी	फछ्यौट %
१	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	८४	१५	१०	९९	९४	५	९४.९४
२	राष्ट्रिय सतकर्ता केन्द्र	३	१	१	४	४	०	१००
३	हेलो सरकार	८८	८७	८७	१७५	१७५	०	१००
४	अन्य	२५	११	०९	३६	३४	०२	९४.४४
५	अनलाइन गुनासो प्रणाली (OGS)	०	४००	२००	४००	२००	२००	५०
जम्मा		२००	५१४	३०७	७१४	५०७	२०७	७१